

Přírodní katastrofy - povodně, průtrže mračen, požáry s následným prolitím vodou - nebo selhání technických systémů - prasklé vodovodní nebo odpadní potrubí - mohou nastat kdykoliv. Mohou se i opakovat. Mohou nenávratně poškodit majetek, dokumenty i fotografie občanů, firem a institucí. Úspěšná záchrana těchto hodnot je dána také mírou připravenosti k záchranným pracím a prevencí. Potká-li Vás něco takového, nepodléhejte panice a pocitu zmaru. K záchranným pracím je třeba přistoupit s rozvahou. I přes prvotní dojem absolutní zkázy toho lze v konečné fázi mnoho zachránit. Pokud je to možné, dopravte k zamražení vše, co stojí za záchranu, tj. úřední dokumenty, rodinné i historické fotografie, cenné knihy a časopisy. Protřídění provádějte až následně, v klidu, někdy i po několika měsících, kdy už jsou ty nejhorší škody odstraněny. Je to lepší než postupovat opačně a unáhlenou skartací ve stresu přijít o nějakou cennou památku. Pravidla pro první pomoc vyplynula z našich zkušeností z velkých povodní v roce 2002 a následné činnosti.

PRAVIDLA PRVNÍ POMOCI

Pravidlo 1:

Bezpečně uložte důležité doklady a fotografie nad nejvyšší možnou dosažitelnou hladinou, nikdy ne pod vodovodním nebo kanalizačním potrubím.

Důvod: prevence je nejlepší ochrana. Fotografie jsou nejzranitelnější a bývají nejvíce poškozeny.

Pravidlo 2:

Nepodléhejte panice, co všechno je nenávratně ztraceno.

Důvod: i zdánlivě zničené dokumenty a fotografie lze zachránit.

Pravidlo 3:

Obstarejte si mnoho plastových sáčků, fólií nebo nákupních tašek

Důvod: zatopený materiál je potřeba zabalit po malých částech do igelitu, protože jeho rozmražení a vysoušení bude také postupné. Oddělte ho tak i z hygienických důvodů od ostatního zamraženého, například potravin.

Pravidlo 4:

Vyhledejte nejbližší možnost zamražení. Dokumenty a fotografie, zabalené ve fóliích, co nejrychleji zamraďte, a to cca na -20°C

Důvod: je třeba získat čas, a ten zamražením získáme. Ve vlhku a teple je největším nebezpečím rozrůstání plísní a hniloba.

Pravidlo 5:

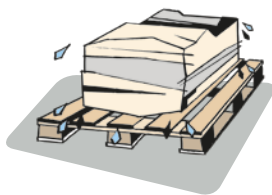
Dodržujte hygienická pravidla.

Důvod: vaše zdraví je nenahraditelné.

Kontakty na instituce, které můžete požádat o radu:

- **Národní technické muzeum / www.ntm.cz**
220 399 197 - hlavní konzervátor,
220 399 282 - vedoucí oddělení restaurování papíru
- **Národní archiv Praha / www.nacr.cz**
T.: 974 847 472 - vedoucí oddělení péče o fyzický stav archiválií
- **Národní knihovna ČR - centrální depozitář / www.nkp.cz**
T.: 281 013 102 - vedoucí odboru ochrany knihovnických fondů,
281 013 232, 331 - vedoucí oddělení restaurování

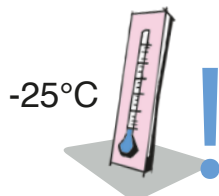
Postup záchran zaplavených archiválií

Mokrě archiválie se očistí od hrubých nečistot a zabalí do polyetylékových fólií

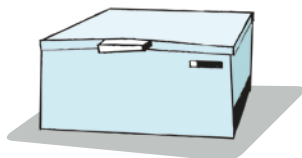

Co nejrychleji se převezou do mrazíren

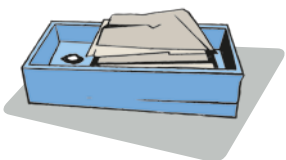

-25°C

Šokové zmrazení stabilizuje stav a zabrání růstu plísní

Zpracovávaná část se uchovává v příručním mrazáku na pracovišti

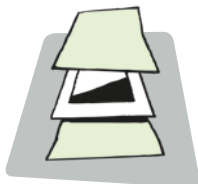

Balík se nechá při pokojové teplotě rozmrazit, určí se a roztřídí podle velikosti a druhu archiválie

Fotografie

Fotografie se za vlhka opatrně oddělí, ihned digitalizují a suší tzv. „sendvičovou metodou“

Jednotlivé listy se pokládají na filtrační papíry a oddělují se separační vrstvou

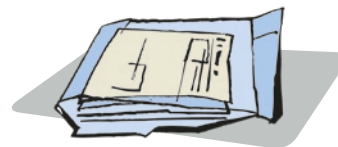

Hotový sendvič se zatíží a druhý den se rozebere

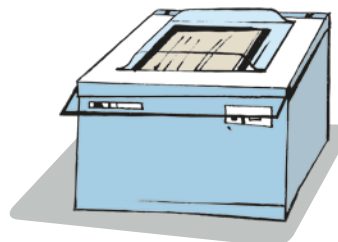
Knihy a menší archiválie

Archiválie malých rozměrů se očistí, proloží separační a savou vrstvou...

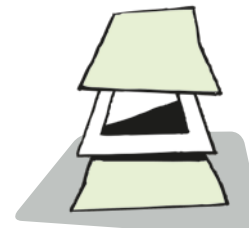

...vloží se do polyetylénového sáčku, označí...

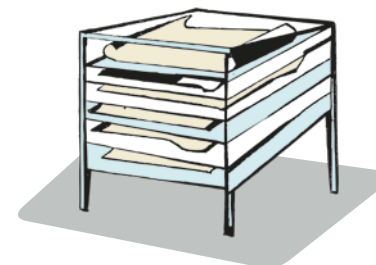

...a zavakuují ve vakuové baličce. Postup se opakuje 3–4 krát

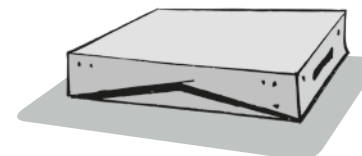
Plány a velké archiválie

Velké archiválie se očistí, proloží separační a savou vrstvou a suší tzv. „sendvičovou metodou“

Čisté a vyrovnané archiválie se dosuší na sítích

Vysušené dokumenty se evidují a balí do archivních krabic...

Jiné metody vysoušení

Původně se uvažovalo o vysoušení zamražených balíčků vymrazováním ve vakuu tzv. lyofilizací, mikrovlnným zářením nebo vysoušením v průmyslových teplovzdušných sušárnách, ale po provedených zkouškách a posouzení bezpečnosti těchto metod pro archiválie byla zvolena pracnější ručně dělná metoda, spočívající v ručním rozebírání jednotlivých listů nebo složek z rozmrznutých balíčků.

...nakonec se dezinfikují (ethylénoxidem)